

Jakob Maksimiljan

po Božjem usmiljenju knez in škof Lavantinski,
prisednik sedeža Njih Svetosti, Rimskega papeža,
dohtar bogoslovja

i. t. d. i. t. d.

Vsem vernim svoje škofije pozdrav in blagoslov od Gospoda,
Jezusa Kristusa!

Preljubljeni v Gospodu!

Predmet mojega letošnjega pastirskega lista, ki Vam ga ob začetku štiridesetdanskega posta pišem, je tak, da ravno sedaj pozornost vseh katoličanov v višjej meri na-se obrača.

Dà, tudi zvnaj katoliške cerkve se mnogo govori o tem predmetu. Javni listi ga razpravljajo v dolgih spisih. Te razprave so se ve da različne, si mnogokrat med seboj nasprotujejo; po stališču namreč, ki ga pisatelji zavzemajo.

Pa vsestransko in vsepovsodi se priznava, da ima ta predmet tako tehtne nasledke za bodočnost, kakor ne lahko kateri drugi.

Posebni vzroki vežejo se ve da nas katoličane, kakor sem že rekel, da se za to reč na vso moč zanimamo. Rečem še več! Da to storimo, je naravnost naša dolžnost, in žalostno znamenje bi bilo, ako bi tega ne storili.

Kar namreč v mislih imam, to je položaj, v katerem se vidni poglavar naše sv. cerkve, naš vesoljni Oče, Papež, v rimskem mestu nahajajo.

V svojem pastirskem listu od dne 1. februarja 1871 sem Vam zastran sv. Očeta, — takrat Pija IX. — to-le povedal:

„Vsaj vam ni neznano, preljubi moji! kaj vse se je zadne mesce v Rimskem mestu dogodilo. Že poprej so zgubili sv. Oče večji del cerkvene države; komaj peti del z Rimskim mestom jim je ostal, vse drugo so posedle vojaške trume Italijanskega kralja. 20. septembra lanskega leta pa je vzel prav te kralj tudi Rimsko mesto in z njim poslednji kosec cerkvene države v posest z obroženo silo. Ob enem se je dolečno preklicalo, da je svetno (polnomočno) vladarstvo sv. Očeta za vselej odpravljeno. Bomo li mi katoliški kristjani vse to vnemarno gledali? Nikakor ne. Za kaj namreč gre pri tej stvari? Za to-le: Zgodovina nas uči, da poglavar katoliške cerkve neod-

visne svetne oblasti sicer res ni prejel od Kristusa samega; da jo je pa s časom dosegel po najpostavnejši poti; da njegov prestol ni stal na manj pravični podlagi, kakor prestoli drugih vladarjev. S tim tedaj, da se je tron papežev siloj poderl, to je: da je bila svetna neodvisnost sv. Očeta siloma vničena, se je razžalila pravica, in sicer ena najsvetejših in neprelomljivih pravic, brez ktere ni nobene varnosti za nijeno lastnino in imetje. Razžaljena je bila mednarodna pravica, brez ktere države in vlade druga poleg druge obstati ne morejo; brez ktere bi veljala le svojevoljnost močnejega, in nijeno kraljestvo in nijeno ljudstvo bi ne imelo poroštva, da si ne bi njegov močnejši sosed kakoršnega koli vzroka umislil, ga napasti, ga opleniti in podjarmiti. Tu, pri najvišjem poglavarju katoliške cerkve namreč, ne gre za svetni bliš in kinč, tudi ne za vladarstvo samo po sebi, temveč edino za to-le: Je li svoboda in neodvisnost papeževa pri opravljenih najvišje cerkvene službe tako potrebna, da bi brez nje svoje visoke naloge v blagor cerkve nikakor dopolnovati ne mogel? Da! Je pa resnična svoboda in neodvisnost papeževa v tem oziru mogoča, ako in dokler lastnega posestva nima? Nikdar! Oglejmo si to reč bolj blizo: Česa bi se nam bilo bati po spričevanji zgodovine in že po samem sebi za našo cerkvo, ako bi njeni poglavar ne bil popolnoma svoboden, ako bi bil kateremu koli vladarju in njegovi vladi koliko toliko podložen? Mogoče, dá, celo verjetno bi bilo, da bi se ta vlada vtikala v papeževe določbe in postave, ki celo katoliško cerkvo zadevajo; da bi si te vladar prizadeval, posluževati se papeža, kot svojega podložnika, v svojo korist pa v škodo drugih držav in vlad. Vsaj misliti bi si kaj takega zamogli verniki in vladarji, po drugih državah živeči, in sumničanju z vsemi njegovimi žalostnimi nasledki bi se široka vrata odperla. Ako ni papež popolnoma samovlasten gospod, to je: v djanji in v resnici od nikogar odvisen; bi bil, če sedež papežev prazen nastane, še toliko manj svoboden in neodvisen zbor kardinalov, kateremu spada volitev novega papeža. Kaj bi se utegnilo takrat zgoditi? Oj, zgodovina nam daje le prežalostni odgovor v nekterih prav britkih zgledih. Ako je tu in tam že kateri nevredni papež sedel na stolu sv. Petra, kterege ime ne zbuja ravno prijetnih spominov za cerkvo Kristusovo, se je kaj takega skoraj brez izjemka zgodilo le takrat, ko so se v Rimu za vlado pipale razne stranke, in njih pogubljivo pritiskanje je bilo krivo nesrečnih, ker nesvobodnih volitev. In hvala večnemu Bogu! ker se kaj takega že davnej ni zgodilo, prav zato so v poslednjih stoletjih vladali katoliško cerkvo z apostoljskega sedeža možje, ki so katoliškemu svetu tudi svetili z apostoljskimi čednostmi, in katerih spomin blagoslovljen ostane od veka do veka. Je pa papežu ravno zemeljskega posestva treba, da zamore svobodno in neodvisno svojo najvišjo pastirsko službo opravljati? Se ne dajo najti druga poroštva? Odkritoserčno rečemo, da si drugih poroštev še misliti ne moremo, ki bi zamogla nam katoličanom v tej prevažni zadevi popolnoma in za vselej vso skerb odvzeti. Toliko je namreč gotovo, da tu ne zadostuje edina volja, taka poroštva ponuditi; več kakor na dobri volji, je ležeče na tem, ali se bodo ponujena poroštva tudi vselej in v vseh okoliščinah držati zamogle in dopolniti dale. Prav lahko namreč se zamore zgoditi, da bi bila sicer tukaj dobra volja, pa bi manjkalo moči to, kar se je obljubilo, držati.

Kar se je slednji čas v Rimu zgodilo in se še godi, ni nikakor pripravno, naše skerbi in dvome v tej reči odstraniti, temveč jih še le pomnožiti. Z dobrim vzrokom menimo; dá, zdi se nam celo gotovo, da se bode vsa državna modrost zastonj trudila, najti takih poroštev. Mi vsaj jih najdemo le v tem, da se papežu njegova svetna polno- močna oblast zopet poverne“.

Ker so sv. Oče z zgubo svetnega posestva tudi vse dohodke tega posestva izgubili, katerih za potroške cerkvene vlade po vsem svetu neobhodno potrebujejo, se razume, da so prišli v hude denarne zadrege.

Da od onih, ki so jim vse imetje po sili vzeli, niso ne mogli ne smeli nijene denarne odškodnine sprejeti, je očitno; kajti s tim bi bili krivico, ki se je nad njimi zgodila, priznali in odobrili. Kaj takega storiti ne more nijeden papež; to mu pre-poveduje vest, dolžnost in prisega, ki jo pri nastopu svoje službe priseže.

Od te dobe sem niso imeli sv. Oče za cerkvene potrebe drugih dohodkov, kakor ono milošnjo, katero jim dobrosrčni katoličani iz raznih krajev pošiljajo. V naši škofiji zbira bratovščina sv. Mihaela to milošnjo, ktera se tudi „denarč sv. Petra“ zato ime-nuje, ker se namestniku sv. Petra pošilja.

S pohvalo zamorem reči, da ste tudi Vi, ljubi moji! dosihmal denarč sv. Petra z zadovoljnim srcem odrajtovali. To so priznali tudi sv. Oče sami; kajti ko sem bil 2. oktobra lanskega leta v posebnem zaslišanji od Njih sprejet, so mi izrečno naročili Vam poročiti Njih apostoljski blagoslov in Njih zahvalo.

V tem ko to povelje sv. Očeta z veseljem dopolnujem, Vas pa ob enem pro-sim, da v svoji dosihmalni gorečnosti ne pešate, ampak stanovitni ostanete. Kajti stiske in zadrege sv. Očeta se niso zmanjšale, ampak v mnogem oziru še le shujšale in so že skoraj neprenesljive postale.

To vse je tako očitno, da kakor sem od začetka rekel, teh britkih razmer zdaj že tudi taki, ki zvnaj katoliške cerkve stojijo, več ne tajijo in ne prikrivajo.

Da se bote še pa bolj prepričali, kaka velika krivica in škoda se ne le sv. Očetu, ampak vesoljni cerkvi in vsem katoličanom po celem svetu godi; in da bote potrebo, sv. Očeta podpirati, še bolj spoznali, Vam podam naslednje kratke zgodovinske črtice.

Da v prvih treh stoletjih, ko so se kristjani v rimskem cesarstvu krvavo pre-ganjali, rimski papeži še niso mogli imeti lastnega in varnega posestva, se samo po sebi razume. Ves te dolgi čas, izvzemši kratke prenehleje, ni pripoznala paganska gosposka krščanski cerkvi in njenim podložnikom še bolj pa njenim prednikom njenih pravic. Kdorkoli je krščansko vero sprejel, je zgubil vse pravice in zapadel kazni.

Komaj pa je cerkev mir dosegla, ko je namreč cesar Konstantin Veliki, sin Konstancija Klora in pobožne Helene, svojega tekmeča Maksencija blizu Rima premagal, se sam h krščanski veri obrnil in leta 312 kristjanom v celem cesarstvu versko svo-bodo podelil, so se začele boljšati tudi razmere rimskih papežev.

Največ po darovih in poročilih je dosegala rimska stolica posestvo za po- sestvom; ne le v Rimu, ampak tudi v Apuliji, Kalabriji in Siciliji. Božja previdnost je tako naklonila; kajti bolj ko je rastla in se širila cerkev, bolj so rastli in se mno-

žili tudi potroški, katere so rimski papeži pri cerkvenem vladarstvu pa tudi za pre-mnoge ubožce in reveže imeli.

V politiskem oziru še sicer ne celo neodvisni, so papeži vendar že takrat in dalje bolj vživali veljavo in vpljiv samostojnih vladarjev. Pri rimskem papežu se je iskala pomoč v državnih stiskah ne le v Rimu, ampak v Italiji sploh.

Ko je grozoviti Hunski kralj Atila, imenovan „šiba božja“, v spomladi leta 452 skozi naše kraje na Italijansko drl, slavno Akvilejo v prah in pepel spremenil in isto osodo tudi rimskemu mestu namenil: kdo je bil takrat oni, ki je tam, kjer se Minčio v reko Po izteka, tega krvoloka ustavil in k vrnitvi določil? Nihče drugi, kakor papež Leo I. Veliki, ki je divjemu trinogu stopil brez orožja nasproti. On edini je rešil Rim gotovega pogina.

Po razpadu zahodnjega rimskega cesarstva (l. 476) so se sicer izhodni rimski cesarji v Štambuli smatrali za gospode Rima in Italije; bili so vendar preslabi, da bi čuvali Rim pred sovražniki, zlasti proti navalu divjih Longobardov. Bili so zopet papeži, kateri so skoraj edini za varnost rimskega mesta skrbeli. Odsihmal se je vsaka sovražna moč tudi najprej nastavila zoper apostoljsko stolico in njena posestva. V tej dobi in v teh razmerah se nahaja pa tudi začetek popolne — dasi od časa do časa napadane — politiške neodvisnosti in svetnega vladarstva rimskih papežev.

Bil je posebno papež Štefan III. (752—757), kterege je kralj Longobardov Ajstulf spravil v hude zadrege. Pipin Mali (prvi kralj Frankov po odstavljenem slednjem Merovinčanu, sin Korla Martela) je premagal Ajstulfa l. 755 in je daroval rimski cerkvi — ali kakor se je poslancem gerškega cesarja nasproti izrazil — „svetemu Petru“ tako imenovani Eksarhat z Rimom in vso od njega obsedeno pokrajino, Sam sebi je pridržal le naslov rimskega patricja in nadvarha.

Pipinov sin, Korol Veliki, je storil za vselej konec vladarstvu Longobardov pod njih poslednjim kraljem Deziderjem, in je došel l. 774 k velikonočnim praznikom v Rim, kjer je takrat papež Hadrijan I. apostoljsko stolico zasedal. 6. aprila je v cerkvi sv. Petra ne le potrdil, ampak še razširil daritev svojega očeta.

Od te dobe je bil papež edini gospod v Rimu in njegovih pokrajinah, ki se prav zato „dedščina sv. Petra“ imenujejo. Tudi Korol Veliki si po izgledu očetovem ni pridržal drugega naslova, kakor onega rimskega patricja, ter je čuval nad Rimom in papeževo državo kakor pobožen varh z mogočnim mečem v roki.

Zgodovina se imenuje učiteljica življenja in resnice. Prav tako! Ona nam pove, ali so se papeži kakih zavržljivih sredstev v dosego svetnega vladarstva posluževali, ali pa smemo mi katoličani v vsem tem posebno ustanovo previdnosti Božje spoznati in častiti, po kateri je Božji Ustanovitelj naše sv. cerkve svojim vidnim namestnikom na zemlji zato popolno svetno neodvisnost dodelil, da bi zamogli brez over položništva po vsem svetu razširjeno cerkev svobodno vladati, svojo visoko nalogo izvrševati in dolžnosti svojega vrhovnega pastirstva izpolnjevati.

Gotovo, za nas katoličane odgovor dvomljiv biti ne more. Mi vidimo in častimo v vsem tem Božjo previdnost, in priznavamo, da so se sv. Oče po vsej pravici že mnogokrat in prebitko ravno nad tem pritožili, da se Jim je, kakor cerkvenemu

poglavarju, svetno posestvo vzelo, ktereга so Njih predniki že nad tisoč let z neovrgljivo pravico posedali, in v kojem tudi Oni edino zadostno poroštvo one svobode nahajajo, ktere za vladarstvo sv. cerkve neobhodno potrebujejo.

Imenuje se zgodovina tudi „sodba svetá“ (akoravno ne celó primerno; ampak le v tem pomenu, da poznejši rodovi minole prigodbe večidel manj pristransko sodijo, kakor oni, ki so jih z lastnimi očmi gledali). Dobro! Zgodovina bo sodila tudi sredstva, s kterimi je bila cerkvena država, in posebej še rimsko mesto Papežu vzeto.

Poprej so se tu in tam posmehovali, da so sv. Oče sami sebe „jetnika v Vatikanu“ imenovali. Reklo se je: kdo pa Jim brani, zapustiti Vatikan in se svobodno podati, kamor Jim drago? Postava od dne 13. maja 1871 Jim daje zaobljubljeno varstvo.

Oj! Kar se je v grozni noči 12. julija 1881 nagnjusnega dogodilo, je pojasnilo zadosti, kakšne „vladarske časti“ bi se smeli Leo XIII. nadejati, ako bi se v ulicah rimskega mesta prikazali. Gotovo enake, kakor se je m r t v e m u Piju IX. izkazovala!

8. decembra 1881 so obhajali sv. Oče se ve da le v znotranjih Vatikanskih prostorijah prelepo slovesnost, ter povzdignili štiri čudovite služebnike Božje v vrsto Svetnikov. In glejte! svete obrede te slovesnosti so v sredi rimskega mesta sramotili in na javno zasmehovanje stavili; pa ni se prikazala nijena gosposka, ki bi bila to oskrumbo sv. vere zabranila.

Ko je prišel zbor kardinalov po stari navadi dne 24. decembra 1881 voščit veselih božičnih praznikov, so sv. Oče z ozirom na te dogodke rekli: „In tako nevredno obnašanje se ponavlja pogosto brez vsakoršnega vzroka od Naše strani. Ako v skrbi za blagor cerkve svoj glas povzdignemo . . . ako v dosego svobode in neodvisnosti po zapriseženi dolžnosti posvetno posestvo nazaj tirjamo, ki so Nam ga po roparsko vzeli, in ki je bilo po najsvetejši pravici že več ko tisoč let lastina apostolske stolice, vzdignejo zoper Nas divji krik in vsipljejo na Nas psovanja, grožinj in žaljenja brez konca in kraja.“

Ako sem Vam v predstojećih vrstah položaj sv. Očeta po resnici razložil, sem nameraval morebiti, v Vas zbuditi srd zoper one, ki so ga zadolžili? Bog me obvari!

Molite, kakor sv. vera uči, tudi za tiste, ki poglavarja katoliške cerkve in cerkev samo sovražijo, da jim Bog da krivico spoznati.

Molite, da Gospod, ki tudi viharjem tihoto zapoveduje, v svoji modrosti razmere že skoraj takó obrne, da sv. Oče zopet popolno svobodo in neodvisnost v vladarstvu sv. cerkve dosežejo.

Dokler se to ne zgodi in dokler se apostolski stolici oropani časni dohodki ne povrnejo, pa ne zapustite sv. Očeta, ampak bodite stanovitni v svoji darežljivosti do Njih.

Sami za sebe bi Vas gotovo milošnje ne prosili; kajti okoliščine so Jih že itak prisilile, da so svoje osebne potrebe skrčili do skrajne mere.

Pa kako hočejo in zamorejo vzdržavati toliko oseb, uradov, naprav, kojih pri vladanji sv. cerkve potrebujejo, ako Jim mi na pomoč ne pridemo?

Mislimo le na nunciature, to je, papeževa poslanstva po vsem svetu, na rimske kongracije, to je, papeževe duhovne urade v Rimu, na razne odgojilnice za duhovne, misjonarje itd., na razne dobrodelne naprave za uboge, za bolenike, za popotnike, kterih sv.

Oče ravno zdaj toliko bolj potrebujejo, ko brezverci in krivoverci enake naprave — se ve — v nekatoliškem, to je, naši cerkvi sovražnem duhu v Rimskem mestu suujejo.

„Delajmo torej dobro, in se nikar ne utrudimo; ker ob svojem času bomo želi, ako se ne utrudimo“. (Gal. VI. 9.)

Milost Gospoda našega Jezusa Kristusa bodi z Vami vsemi! Amen.

Postno naročilo za leto 1882.

Z dovoljenjem sv. Očeta Vam podelim za tekoče leto iste polajšave postne zapovedi, ktere so se Vam lansko leto oznanile; namreč:

I. Pri jedi si pritrpati in se le enkrat na den do sitega najesti, je zapovedano:

1. Vse dni štiridesetdanskega posta (korizme) razun nedelj.
2. Vsako kvaterno sredo, petek in soboto.
3. V adventu vsako sredo, in petek (namesti postov, ktere so imeli svoje dni pred prazniki sv. apostolov).
4. O biljah ali dnevih: pred binkoštni (Duhovem 27. maja); pred praznikom sv. apostolov Petra in Pavla (28. junija); pred praznikom vnebovzvetja Matere Božje (velika Gospojnica, 14. avgusta); pred praznikom vseh svetih (31. oktobra); pred praznikom čistega spočetja Marije device (7. decembra) in pred Božičem (letos 23. decembra).

II. Mesene jedi so prepovedane:

1. Vsak petek celega leta.
2. Vsako kvaterno sredo, (petek) in soboto.
3. Na pepelnico in tri poslednje dni velikega tjedna.
4. Ob zgoraj imenovanih biljah: pred binkoštni (Duhovem), Petrovem, veliko Gospojnico, vsemi svetmi, čistim spočetjem Marijinem, in pred Božičem (je pa itak letos kvaterno sobota).

III. Gledé polajšave velja to-le:

1. Za celo škofijo. Kadarkoli pride zapovedani praznik na tak den, ko je meso jesti prepovedano, (n. pr. petek), se sme na tak praznik meso vživati, brez da bi dolžnost bila, se zavolj tega prejšnji den mesa zdržati.

2. Za posamezne kraje. Kjerkoli se bo ob petkih ali drugih takih dneh, ko je meso jesti prepovedano, sejem obhajal, kjer se veliko ljudstva zbere, tam se sme na sejmovi den meso zavživati. —

3. Za posamezne osebe.

a) Vse dni med letom, razun pepelnice, treh zadnjih dni velikega tjedna in dveh bilj, pred binkoštni namreč in Božičem, smejo mesene jedi zavživati:

Delalci v rudokopih in fabrikah.

Popotniki, ki v gostilnicah in krčmah jedó.

Tudi drugi (tedaj ne samo popotniki), kateri n. pr. v mestih, trgih itd. navadno v gostilnico na hrano hodijo.

b) Vse dni med letom, razun edinega velikega petka, smejo mesene jedi zavživati: Kondukterji na železnicah.

Vsi, ki z železnico potujejo, in so prisiljeni na železniških postajah v odotnih gostilnicah si hrane vzeti.

Boleniki v toplicah, na slatinah ali v drugih zdravilstvenih zavodih, s svojimi domačimi in strežniki vred. Ne velja pa ta polojšava za tiste, ki le kar za kratek čas v toplice, na slatino itd. hodijo.

c) Vse dni med letom, brez vse izjeme, smejo mesene jedi uživati:

Taki ubogi, kateri si zavoljo presilnega ubožtva v jedeh zbirati ne morejo, ter so prisiljeni jesti, karkoli se jim dá (tedaj le takrat, kadar postnih jedi za vbogajme ne dobijo). Sploh vse one osebe, katere in kakor dolgo pri takih ljudeh za hlapce, dekline itd. služijo, ali iz drugih vzrokov pri njih stanovati morajo, kjer se nikoli postne jedi na mizo ne postavijo. Vendar naj se, ako je mogoče, vsaj na veliki petek mesenih jedi zdržijo.

4. Za vse postne dni med letom in štiridesetdneški postni čas tudi ob nedeljah je pa naravnost prepovedano, pri enem in tistim obedu mesene jedi in ribe zavživati. Vzrok te prepovedi je v tem, da kdor ribe jé, s tem očividno kaže, da mu postne jedi ne škodujejo, da tedaj polajšave ne potrebuje.

5. Vsi, kateri o spregledanih postnih dneh mesó uživajo, so dolžni, vsak tak den, tedaj tudi ob sobotah med letom, pobožno in v duhu pokore moliti tri očenaše in češčenarije in apostolsko vero v čast britkega trpljenja Gospoda našega Jezusa Kristusa.

Pri kateri hiši je več ljudi pri mizi, naj se ta molitev na glas in vzajemno opravlja.

Sploh pa opominam v Gospodu vse tiste, ki se bodo postne polajšave posluževali, da bi o postnih dneh toliko obilnejše dobra dela krščanskega usmiljenja opravljali in ostanke svoje mize, ali to, kar sami sebi pritrğajo, radodarno ubogim delili.

6. Bolnikom za nekoliko časa še večjo postno polajšavo podeliti, so dušni pastirji in spovedniki pooblašćeni. Kdor hoče pa stalno, to je, za zmirom od postne zapovedi oprošćen biti, se more v posebni prošnji na mene obrniti, in tehtne vzroke svoje prošnje navesti.

7. Namesto masla se sme rabiti mesena začinba (špeh) ob vseh navadnih petkih med letom, to je, izvzeti so le kvaterni petki in veliki petek.

V Mariboru na god sv. Antona, 17. januarja 1882.

JAKOB MAKSIMILIJAN,

knez in škof.

Opomba. Te pastirski list s postnim naročilom vred naj se v vsaki farni cerkvi na pustno nedeljo (kvinkvagesima) vernemu ljudstvu z prižnice bere. Med letom pa naj se še vsak post posebej prejšnjo nedeljo oznani.